

AKTUAR MOLIYA VA BUXGALTERIYA HISOBI ILMIY JURNALI

Vol. 4 Issue 06 | pp. 20-24 | ISSN: 2181-1865

Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

O'ZBEKISTONDA ZAMONAVIY BANK XIZMATLARINI TAKLIF ETISH

Gadoyev Nodirjon Odiljon o'gli

Shahrisabz davlat pedagogika instituti "O'quv bo'limi" xodimi

Annotatsiya. Ushbu maqola O'zbekistonda zamonaviy bank xizmatlarini taklif etishning joriy holati, afzalliklari va rivojlanish istiqbollari tahlil qiladi. Mobil banking, internet banking, kontaktsiz to'lovlar, elektron hamyonlar, SMS banking, onlayn kreditlar va xavfsizlik tizimlari kabi xizmatlarning foydalanuvchilar uchun qulaylik va tezlik ta'minlashdagi roli batafsil yoritiladi. Shuningdek, zamonaviy bank xizmatlarini yanada rivojlantirish uchun kerak bo'lgan chora-tadbirlar va yo'nalishlar ham ko'rib chiqiladi. Maqolada bank tizimining raqobatbardoshligini oshirish va mijozlar uchun yanada qulay sharoit yaratishga qaratilgan takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: zamonaviy bank xizmatlari, mobil banking, Internet banking, kontaktli to'lovlar, kontaktsiz to'lovlar, elektron hamyonlar, SMS banking, onlayn kreditlar, bank xavfsizligi, O'zbekiston bank tizimi.

Abstract. This article analyzes the current state, advantages and development prospects of offering modern banking services in Uzbekistan. The role of services such as mobile banking, internet banking, contactless payments, electronic wallets, SMS banking, online loans and security systems in providing convenience and speed for users will be covered in detail. Measures and directions for further development of modern banking services are also considered. The article contains proposals aimed at increasing the competitiveness of the banking system and creating more favorable conditions for customers.

Keywords: modern banking services, mobile banking, Internet banking, contact payments, contactless payments, electronic wallets, SMS banking, online loans, bank security, banking system of Uzbekistan.

Абстракт. В данной статье анализируется современное состояние, преимущества и перспективы развития предоставления современных банковских услуг в Узбекистане. Будет подробно рассмотрена роль таких услуг, как мобильный банкинг, интернет-банкинг, бесконтактные платежи, электронные кошельки, SMS-банкинг, онлайн-кредиты и системы безопасности, в обеспечении удобства и скорости для пользователей. Также рассмотрены меры и направления дальнейшего

развития современных банковских услуг. В статье содержатся предложения, направленные на повышение конкурентоспособности банковской системы и создание более благоприятных условий для клиентов.

Ключевые слова: современные банковские услуги, мобильный банкинг, интернет-банкинг, контактные платежи, бесконтактные платежи, электронные кошельки, SMS-банкинг, онлайн-кредиты, банковская безопасность, банковская система Узбекистана.

O'zbekiston iqtisodiyoti oxirgi yillarda sezilarli o'zgarishlarni boshdan kechirdi. Mamlakatda bozor iqtisodiyotiga o'tish jarayoni davom etar ekan, moliyaviy sektor, xususan, bank tizimi ham o'zgarishlarga moslashib, zamonaviy xizmatlarni taqdim etishga harakat qilmoqda. Bu maqolada O'zbekistonda zamonaviy bank xizmatlari, ularning joriy holati, muammolar va rivojlanish istiqbollari tahlil qilinadi.

Mobil banking xizmatlari O'zbekiston bank tizimining rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Mobil banking xizmatlari foydalanuvchilarga bank xizmatlariga kirish imkoniyatini taqdim etib, ularga vaqt va mablag' tejalishiga yordam beradi. Mamlakatda bir necha yirik banklar, masalan, Xalq banki, Asaka bank va Milliy bank mobil ilovalarini ishga tushirishgan.

O'zbekiston Respublikasi bank tizimida mijozlarga taqdim etiladigan elektron bank xizmatlarini ko'rsatish borasida tizimli ishlar tashkil etilmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 12 maydagi "2020 - 2025 yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida" gi PF-5992-sonli Farmonida [1] O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilishning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralib, bank xizmatlarini modernizatsiya qilish, samarali infratuzilma yaratish va banklar faoliyatini avtomatlashtirish, shuningdek, banklarning asosiy faoliyat turi bilan bog'liq bo'lmagan funktsiyalarini bosqichma-bosqich bekor qilish orqali bank tizimining samaradorligini oshirishga juda katta e'tibor berilmoqda [7].

Yevropada bugungi kunda ko'pchilik onlayn-banking xizmatidan foydalanadi. Statistika ma'lumotlariga ko'ra, Yevropada katta yoshlilarning 70 foizi kamida oyiga bir marta o'zlarining onlayn bank hisoblariga kirishadi. Ba'zi Yevropa mamlakatlarida kattalarning 90 foizi internet-banking xizmatidan foydalanadi. Darhaqiqat, so'nggi 12 yil ichida internet-banking xizmatidan muntazam foydalanayotganlar soni ikki baravar ko'paydi [8, 66].

Mobil banking xizmatlarining afzalliklari quyidagilardan iborat:

- qulaylik: foydalanuvchilar istalgan vaqtda va istalgan joyda bank xizmatlaridan foydalanishlari mumkin;
- tezlik: pul o'tkazmalari va to'lovlar bir necha soniya ichida amalga oshiriladi;
- xavfsizlik: mobil banking ilovalari ikki faktorli autentifikatsiya va biometrik xavfsizlik tizimlari bilan himoyalangan.

Mobil banking xizmatlarini yanada rivojlantirish uchun banklar quyidagi yo'nalishlarda ish olib borishlari zarur:

- ilovalarni takomillashtirish: mobil ilovalar foydalanuvchilarga qulay va intuitiv interfeys taqdim etishi kerak;
- xavfsizlikni oshirish: mijozlar ma'lumotlarining xavfsizligini ta'minlash uchun zamonaviy texnologiyalarni qo'llash zarur;

- mijozlar tajribasini yaxshilash: mobil ilovalar orqali qo‘shimcha xizmatlar, masalan, mijozlarni qo‘llab-quvvatlash va maslahat berish xizmatlarini taqdim etish.

Internet banking xizmatlari ham O‘zbekistonda keng tarqalmoqda. Bu xizmatlar foydalanuvchilarga shaxsiy kompyuter yoki mobil qurilmalar orqali bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyatini taqdim etadi. Internet banking orqali mijozlar balansni tekshirish, to‘lovlarni amalga oshirish, mablag‘larni o‘tkazish, kredit arizalari berish va boshqa ko‘plab operatsiyalarni bajarishlari mumkin.

Internet banking xizmatlarining afzalliklari quyidagilardan iborat:

- mijozlar uchun qulaylik: istalgan joyda va vaqtda bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyati;

- moliyaviy nazorat: foydalanuvchilar o‘z moliyaviy holatini doimiy ravishda kuzatishlari va nazorat qilishlari mumkin;

- qulay interfeys: Internet banking tizimlari ko‘pincha foydalanuvchilarga qulay va oddiy interfeys taqdim etadi.

Kontaktli va kontaktsiz to‘lov texnologiyalari O‘zbekiston bank tizimida tobora keng tarqalmoqda. Bu texnologiyalar foydalanuvchilarga kartalar yoki smartfonlar orqali to‘lovlarni tez va oson amalga oshirish imkonini beradi.

NFC texnologiyasi orqali amalga oshiriladigan kontaktsiz to‘lovlar ayniqsa mashhur bo‘lib bormoqda. NFC texnologiyasi smartfonlarni to‘lov terminallari bilan yaqin masofada aloqa qilish orqali to‘lovlarni amalga oshirish imkonini beradi. Bu texnologiya foydalanuvchilar uchun yuqori qulaylik va tezlik taqdim etadi.

Kontaktli va kontaktsiz to‘lovlarining afzalliklari quyidagilardan iborat:

- tezlik: to‘lovlar bir necha soniya ichida amalga oshiriladi;

- qulaylik: mijozlar kartani yoki smartfonni terminalga yaqinlashtirish orqali to‘lovni amalga oshirishi mumkin;

- xavfsizlik: kontaktsiz to‘lovlar zamonaviy xavfsizlik protokollari bilan himoyalangan;

O‘zbekistonda elektron hamyonlar xizmatlari ham keng tarqalgan. Bu xizmatlar foydalanuvchilarga elektron pul o‘tkazish va saqlash imkoniyatini taqdim etadi. Elektron hamyonlar orqali mijozlar onlayn to‘lovlarni amalga oshirishi, mablag‘larni o‘tkazishi va hatto savdo nuqtalarida to‘lovlarni amalga oshirishi mumkin.

O‘zbekistonda mashhur elektron hamyonlar qatoriga PayMe, Click va Apelsin kiradi. Bu xizmatlar foydalanuvchilarga qulay interfeys va tezkor to‘lov imkoniyatini taqdim etadi.

Elektron hamyonlarning afzalliklari quyidagilardan iborat:

- onlayn to‘lovlar: elektron hamyonlar orqali foydalanuvchilar internet-do‘konlarda xaridlarni amalga oshirishlari mumkin;

- tezkor o‘tkazmalar: elektron hamyonlar orqali mablag‘larni bir necha soniya ichida o‘tkazish mumkin;

- qulaylik: elektron hamyonlar mobil ilovalar orqali foydalanish uchun qulay.

SMS banking xizmatlari O‘zbekistonda keng tarqalgan bo‘lib, xizmatlar foydalanuvchilarga SMS orqali hisob holati haqida ma‘lumot olish, to‘lovlarni amalga oshirish yoki hisobga oid boshqa operatsiyalarni bajarish imkonini beradi. SMS banking

xizmatlari internetga kirish imkoniyati cheklangan foydalanuvchilar uchun ayniqsa foydali.

SMS banking xizmatlarining afzalliklari quyidagilardan iborat:

- foydalanuvchilar SMS orqali bank xizmatlaridan foydalanishlari mumkin;
- SMS banking orqali foydalanuvchilar hisob holatini doimiy kuzatishlari mumkin;
- SMS banking xizmatlari zamonaviy xavfsizlik protokollari bilan himoyalangan.

Onlayn kreditlar xizmati O'zbekistonda foydalanuvchilarga internet orqali kredit olish imkoniyatini taqdim etadi. Onlayn kreditlar bankka bormasdan turib ariza topshirish va kredit olishni osonlashtiradi.

Onlayn kreditlar xizmatlarining afzalliklari quyidagilardan iborat:

- kredit olish jarayoni tez va oson amalga oshiriladi;
- foydalanuvchilar internet orqali kredit olishlari mumkin;
- onlayn kreditlar orqali foydalanuvchilar o'z moliyaviy holatini nazorat qilishlari mumkin.

Zamonaviy bank xizmatlarining muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun xavfsizlik muhim omil hisoblanadi. O'zbekiston bank tizimida xavfsizlikni ta'minlash uchun quyidagi texnologiyalar qo'llanilmoqda:

- biometrik autentifikatsiya: foydalanuvchilar barmoq izi, yuzni tanish kabi biometrik ma'lumotlari orqali autentifikatsiya qilinadi;
- ikki faktorli autentifikatsiya: foydalanuvchilar login va paroldan tashqari, qo'shimcha xavfsizlik kodi yoki biometrik ma'lumotlarni kiritishlari kerak;
- shifrlash texnologiyalari: bank xizmatlari orqali amalga oshiriladigan barcha operatsiyalar shifrlangan bo'lib, ma'lumotlarning xavfsizligini ta'minlaydi.

Zamonaviy xavfsizlik texnologiyalari mijozlarning shaxsiy va moliyaviy ma'lumotlarini himoya qiladi. Xavfsizlik tizimlari firibgarlik va boshqa moliyaviy jinoyatlarga qarshi kurashishga yordam beradi. Zamonaviy xavfsizlik tizimlari mijozlar orasida bank xizmatlariga bo'lgan ishonchni oshiradi.

O'zbekistonda zamonaviy bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari juda katta. Mamlakatda raqamli transformatsiya jarayonlari davom etar ekan, bank tizimi ham ushbu jarayonlarga moslashishi zarur. Quyidagi yo'nalishlarda ishlash rivojlanish istiqbollarini ta'minlashi mumkin:

- to'liq raqamli bank xizmatlarini taqdim etuvchi banklar yaratish va rivojlantirish;
- fintech kompaniyalari bilan hamkorlik qilib, innovatsion mahsulot va xizmatlarni taqdim etish;
- xalqaro moliyaviy institutlar va banklar bilan hamkorlik qilib, xalqaro standartlarga mos xizmatlarni joriy etish;
- aholi orasida moliyaviy savodxonlikni oshirish orqali bank xizmatlaridan foydalanishni kengaytirish.

Xulosa qiladigan bo'lsak, O'zbekistonda zamonaviy bank xizmatlarini taklif etish mamlakatning moliyaviy tizimi rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Mobil banking, internet banking, kontaktsiz to'lovlar, elektron hamyonlar, SMS banking, onlayn kreditlar va xavfsizlik tizimlari bank xizmatlarining zamonaviy talablarga mos kelishini ta'minlaydi. Ushbu xizmatlarni yanada rivojlantirish orqali O'zbekiston bank tizimi raqobatbardoshligini oshirish va mijozlar uchun yanada qulay sharoit yaratish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2020-2025-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida"gi PF -5992 sonli Farmoni, 12.05.2020 yil.
2. Abdullayev B. Internet banking va uning imkoniyatlari. – Toshkent: Yangi Nashr, 2018. – 112 b.
3. Axmedov A. Mobil banking tizimlari: O'zbekiston tajribasi. – Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti, 2019. – 154 b.
4. Islomov D. Kontaktsiz to'lovlar: amaliyot va tajriba. – Toshkent: Raqamli Bank Innovatsiyalari Instituti, 2021. – 134 b.
5. Karimova N. Elektron hamyonlar va ularning rivojlanish istiqbollari. – Toshkent: Innovatsion Moliyaviy Texnologiyalar Markazi, 2020. – 96 b.
6. Mamatqulov R. O'zbekistonda raqamli banklar rivojlanishi. – Toshkent: Innovatsion Nashr, 2021. – 123 b.
7. Nosirova D. Tijorat banklarida zamonaviy bank xizmatlarini ko'rsatishning ahamiyati // Science and Education. 2023. №5. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tijorat-banklarida-zamonaviy-bank-xizmatlarini-ko-rsatishning-ahamiyati>
8. Saidqulov M. H. Elektron bank xizmatlarini rivojlantirish va bank ishini avtomatlashtirishning o'ziga xos xususiyatlari. Magistr dissertatsiyasi. 2021 yil. 24-66-77-betlar.
9. Xo'jaev T. SMS banking xizmatlari va ularning afzalliklari. – Toshkent: Bankologiya nashriyoti, 2020. – 89 b.
10. Yusupov K. Bank xavfsizligi va yangi texnologiyalar. – Toshkent: Moliyaviy Rivojlanish Markazi, 2019. – 142 b.

Copyright: © 2024 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution- 4.0 International License (CC - BY 4.0)

